

PHEGEA

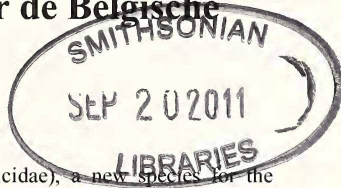
driemaandelijks tijdschrift van de
VLAAMSE VERENIGING VOOR ENTOMOLOGIE

Afgiftekantoor 2170 Merksem 1 ISSN 0771-5277
Periode: juli – augustus – september 2011 Erkenningsnr. P209674

Redactie-adres: W. O. De Prins, Dorpstraat 401B, B-3061 Leefdaal (Belgium).
e-mail: willy.deprins@gmail.com. Uitgegeven met de steun van de provincie Antwerpen.

Jaargang 39, nummer 3 1 september 2011

Lepteucosma huebneriana, nieuw voor de Belgische fauna (Lepidoptera: Tortricidae)

Wim Veraghtert & Willy De Prins

Summary. *Lepteucosma huebneriana* (Lepidoptera: Tortricidae), a new species for the Belgian fauna
During a moth survey in the Molenbeek valley, Veltem-Beisem (province of Vlaams-Brabant, Flanders) on July 14th, 2010 5 individuals of the attractive *Lepteucosma huebneriana* were captured in a Skinner trap. This constitutes the first record for Belgium. The characteristics, ecology and distribution of the species (in Europe) are discussed.

Résumé. *Lepteucosma huebneriana* (Lepidoptera: Tortricidae), une espèce nouvelle pour la faune belge
Le 14 juillet 2010, pendant une excursion dans la vallée de la Molenbeek à Veltem-Beisem (province du Brabant Flamand), 5 exemplaires de la tordeuse *Lepteucosma huebneriana* furent capturés dans un piège Skinner. Il s'agit de la première mention de cette espèce pour la Belgique. Les caractères extérieurs, l'écologie et la distribution en Europe de cette espèce sont discutés.

Key words: *Lepteucosma huebneriana* – Faunistics – First record – Belgium.

Veraghtert, W.: Bist 66, B-2500 Lier. wim.veraghtert@gmail.com.
De Prins, W.: Dorpstraat 401B, B-3061 Leefdaal. willy.deprins@gmail.com.

Inleiding

In 2010–2011 voert Natuurpunt Studie in opdracht van de provincie Vlaams-Brabant een inventarisatie van vijf slecht onderzochte valleigebieden uit, om kennishiaten m.b.t. provinciaal prioritaire soorten op te vullen. In het kader hiervan vond op 14 juli 2010 een nachtvlinderinventarisatie plaats in de Molenbeekvallei te Kortenberg/Veltem-Beisem. Met 7 Skinnervallen met HPL-lampen 125W die de hele nacht opereerden werd op één nacht een zo groot mogelijke oppervlakte van dit natuurgebied steekproefsgewijs bemonsterd. Dit leverde zeldzame soorten van vochtige biotopen op, zoals *Archanara neurica*

(Witkraagrietboorder) en *Brachylominia viminalis* (Katwilguiltje), beide Noctuidae. In totaal werden tijdens die warme nacht 265 soorten nachtvlinders genoteerd.

Eén van de vallen stond opgesteld in een op het eerste zicht weinig interessant biotoop: een opstand van Canada-populier (*Populus* × *canadensis*), met ondergroei van bramen (*Rubus*) en Grote brandnetel (*Urtica dioica*), en heel wat Hazelaar (*Corylus avellana*) aan de rand van het perceel. Het was in deze val dat vijf exemplaren van een opvallend gekleurde bladroller werden aangetroffen, die de waarnemers niet meteen herkenden. Al bij het witte licht van de HPL-lamp vielen 's nachts de oranje beharing op kop en borststuk op, het grijsblauwe basale gedeelte van de voorvleugel en een oranje apex. 's Ochtends werden enkele exemplaren, helaas al wat meer afgevlogen, gefotografeerd en werd ook één exemplaar verzameld.

Een zoektocht op enkele van de betere websites over microlepidoptera leverde al snel de naam *Epinotia huebneriana* Koçak, 1980 op. Razowski (2003) vermeldt deze soort als *Lepteucosma huebneriana* (Koçak, 1980). De beschrijving in dit laatste werk doet het schitterende vlindertje oneer aan: de zo opvallende blauwe tot blauwgrijze kleur wordt omschreven als 'blackish grey', in tegenspraak met de afbeelding met hetzelfde werk.

Naamgeving & Systematiek

Het genus *Lepteucosma* omvat momenteel wereldwijd 18 soorten, waarvan het merendeel in Azië voorkomt. Op basis van verschillen in genitaalstructuur wordt het genus *Lepteucosma* onderscheiden van *Epinotia* (andere vorm van de valva) en *Eucosma* (minder ontwikkelde uncus). Aanvankelijk werd de soort beschreven als *Tortrix ustulana* door Hübner in 1813, maar dit is een recenter primair homoniem van *Tortrix ustulana* Haworth, 1811, een soort die nu wordt ondergebracht in het genus *Endothenia*. In 1980 werd de soort door A. Ö. Koçak hernoemd tot *Epinotia huebneriana*, en nadien door Razowski ondergebracht in het genus *Lepteucosma*. Het is de enige soort uit dit genus die in Europa voorkomt. Als Nederlandse naam wordt Oranjeblauwe bladroller voorgesteld.

Biologie

Over de ecologie van deze soort is weinig geweten. In Razowski (loc. cit.) worden een korte beschrijving van de rups gegeven. De waardplanten van deze soort treffen we vooral aan in de familie van de Rosaceae, met name diverse braamsoorten: Gewone braam (*Rubus fruticosus*), *R. crataegifolius* en *R. sachalinensis*. Daarnaast wordt ook de in Europa niet-inheemse Chinese boksdoorn (*Lycium chinense* (Solanaceae)) als waardplant genoemd (Kuznetzov 2001, Liu & Li 2002). Wellicht is de soort in Vlaanderen aan bramen gebonden.

De soort vliegt normaal in één generatie van juni tot september; in het zuiden van het verspreidingsgebied komen ook twee generaties voor (eind mei-juni en juli-begin september).

Fig. 1–2. *Lepteucosma huebneriana*, Veltem-Beissem (BR), 14.vii.2010, photo W. Veraghtert.

Verspreiding

De soort heeft een groot, Palaearctisch verspreidingsgebied dat loopt van West-Europa tot Noord-Afrika in zuidelijke richting en tot Oost-Rusland, China en Korea in oostelijke richting. In Europa werd *L. huebneriana* reeds vastgesteld in Frankrijk, Duitsland, Hongarije, Italië, Letland, Liechtenstein, Litouwen, Oostenrijk, Roemenië, Rusland, Slowakije, Slovenië, Tsjechië en Zwitserland (Aarvik 2011). Het opduiken van deze soort in België is vanuit dit opzicht niet bijzonder verrassend, al blijft het bizar dat een populatie van de soort precies in de Molenbeekvallei wordt aangetroffen en (nog) nergens anders in België of Nederland. Uit de zeer schaarse (verspreidings-)informatie die over deze soort in de literatuur en op het internet kan worden gevonden, mag worden aangenomen dat *L. huebneriana* in West-Europa een weinig voorkomende soort is.

Dankwoord

Met dank aan het Provinciebestuur Vlaams-Brabant, zonder wie deze inventarisatie niet had plaatsgevonden, en collega Griet Nijs voor de assistentie bij deze inventarisatie.

Literatuur

Aarvik, L. E. 2011. *Fauna Europaea: Tortricidae*. – In: Karsholt, O. & van Nieukerken, E. J. (eds.) Fauna Europaea, Lepidoptera: Moths. Fauna Europea version 2.4. — www.faunaeur.org. [bezocht 10 maart 2011].

Kuznetzov, V. A. 2001. Tortricoidea. – In: Ler, P. A. (Ed.) *Key to the insects of Russian Far East. Vol. V. Trichoptera and Lepidoptera. Pt. 3*. — Vladivostok Dal'nauka, 621 pp.

Liu, Y. Q. & Li, G. W. 2002. *Fauna Sinica, Insecta, Vol. 27, Lepidoptera, Tortricidae*. — Chinese Science Press, Beijing, 463 pp.

Razowski, J. 2003. *Tortricidae of Europe. Volume 2. Olethreutinae*. — Frantisek Slamka, Bratislava. 17 platen, 301 pp.

Zhang, A. H., Li, H. H. 2005. Catalogue of Eucosmini of China (Lepidoptera: Tortricidae). — *SHILAP, Revista de Lepidopterologia* **33**(131): 265–298.
